

U2023/02078
u.remissvar@regeringskansliet.se
Utbildningsdepartementet

Remiss för Framtidens yrkeshögskola – stabil, effektiv och hållbar (SOU 2023:31)

Region Skåne har, i egenskap av remissinstans och regionalt utvecklingsansvarig aktör (RUA), med stort intresse tagit del av betänkandet *Framtidens yrkeshögskola – stabil, effektiv och hållbar* (SOU 2023:31) och lämnar härmed följande remissvar.

Övergripande kommentarer

Utredningen har genomfört ett grundligt och imponerande arbete med att beskriva och ringa in de utmaningar som utredningsdirektiven formulerat. Den problembild och de förslag till lösningar som utredningen beskriver delas i stor utsträckning även av Region Skåne. Region Skåne har sedan 2019 initierat och byggt en regional stödstruktur för främjande av yrkeshögskolan. I arbetet har flera kapacitetshöjande insatser etablerats till exempel stärkt systematik och dialog kring kompetensbehov av YH, initiativ och uppbyggnad av en YH-resurs på Sydsvenska Industri- och Handelskammaren, delfinansiering av en regional koordinator för YhiS (YH-anordnare i Skåne), stärkt marknadsföring av möjligheterna med YH. Detta upplägg har visat sig bidra till ökad samverkan kring yrkeshögskolan i Skåne och har stärkt vår roll som RUA.

Utredningens olika förslag på flera områden bidrar till bättre förutsättningar, förtydligar och stärker yrkeshögskolans roll. Förslagen innebär även möjlighet till ett mer sammanhållet utbildningssystem, där YH-utbildningar mer och mer kommer framträda som det alternativ till högskole- och universitetsutbildningar det är. Flera av förslagen innebär ökade kostnader för staten, samtidigt föreslår utredningen flera effektiviseringar och bättre samhällsekonomiskt nyttjande av statsmedel. Det är till exempel mycket välkommet med längre beviljanden, där en av flera positiva effekter blir att arbetsgivare inte fullt så ofta belastas med att bistå

med avsiktsförklaringar. Utredningen beskriver konsekvenserna för samtliga tre huvudmålgrupper, dvs arbetslivet, YH-anordnare och potentiella sökanden. Region Skåne har i sitt arbete med att främja YH-utbildningar haft som huvudinriktning att bidra till att arbetsgivare får tillgång till mer YH-kompetens. Det är även utifrån den prioriteringen vi tar oss an vårt remissyttrande. Region Skånes övergripande kommentarer kan sammanfattas i tre punkter:

- **Expansion och stärkt statsanslag:** Region Skåne stödjer förslaget att yrkeshögskolan fortsatt ska växa och att antalet utbildningsplatser ska öka i en takt motsvarande 35 procent i förhållande till nuläget på 10 år. Arbetsgivare idag efterfrågar framför allt kompetens via yrkesutbildningar och här spelar självklart yrkeshögskoleutbildningar en stor roll, tillsammans med yrkesutbildningar på gymnasial nivå. Utbildningsformen har genomgått en stor expansion under flera år och statistik visar att en tredjedel av de studerande på eftergymnasial nivå, nu går en YH-utbildning. Trots detta är utbildningsformen fortfarande relativt okänd för flera arbetsgivare och även hos potentiella sökanden (såväl ungdomar som redan yrkesverksamma). Därför behöver fortsatt stora insatser läggas på att marknadsföra och bidra till att möjligheterna med YH, sprids i större skala.
- **Arbetslivet ska styra:** YH-utbildningar omnämns ofta som arbetslivets utbildningar och det är centralt att arbetsmarknadens behov fortsatt får styra yrkeshögskolan. Utbildningarna ska initieras och drivas i nära samverkan med arbetslivet. LIA (Lärande i arbete) fyller en mycket viktig funktion för att stärka utbildningarnas koppling till arbetsmarknaden. Utredningen föreslår att utbildningar som omfattar minst 100 yrkeshögskolepoäng, ska ha minst en fjärdedel LIA. Detta förslag ska inte ses som en reglering som tar ifrån ledningsgruppen dess ansvar, utan som en stöttning och kvalitetssäkring att denna lägsta nivå alltid hålls.
- **Systemet runt yrkeshögskolan:** utbildningsformen och systemet runt utbildningsformen har växt och utvecklats under en relativt kort tid. Områden som effektivitet, nyttjande- och beviljandegrad hänger alla ihop och bidrar till olika konsekvenser för de tre målgrupperna; arbetsgivare, anordnare och studerande. Utredningen uppnår sitt syfte att förtydliga yrkeshögskolans roll i utbildningssystemet och att skapa förutsättningar för att yrkeshögskolan ska kunna fortsätta att utvecklas med bibehållen kvalitet.

Förslag om vissa frågor om statsbidrag och särskilda medel till yrkeshögskolan

De kommentarer som anförs i nedanstående stycke härrör från betänkandets kapitel:

3.4 Iakttagelser om effekter av regleringen av statsbidrag
3.4.1 Effekter på utbud
3.4.2 Effekter på funktion
3.4.3 Effektivitet
3.4.4 Sammanfattande iakttagelser av effekter

De förslag som anförs i denna del av betänkandet syftar till att beskriva olika perspektiv kopplat till önskvärda effekter av statsbidragets reglering på utbud, funktion och effektivitet. Det är positivt att det finns en bredd i de utbildningar som beviljas och att flera utbildningar beviljas fler utbildningsstarter i ett och samma

beslut. Detta bidrar även till att samarbetet och trycket på arbetslivet blir mer effektivt. Det faktum att ca två tredjedelar av alla sökta utbildningar inte beviljas, talar ju dessvärre för att det inte är ett effektivt system i sin helhet. Anordnare lägger ner tid och arbete på ansökningar, MYH lägger ner mycket tid på stöd och hantering av ett stort antal ansökningar och arbetslivet engageras i utbildningar. Detta utfall är fortsatt en stor utmaning vad det gäller systemet runt YH.

Utifrån ovanstående anför Region Skåne att:

Det bör tydliggöras hur utfallet på generellt en tredjedels beviljandegrad ytterligare kan effektiviseras. Flera förslag i utredningen som helhet kan bidra till ett mer effektivt system, till exempel längre beviljande etc. Dock skulle utredningen i ännu högre utsträckning kunna fördjupa analysen kring denna fråga.

Förslag om ett gemensamt system för ansökan och behörighetsprov för grundläggande behörighet.

De kommentarer som anförs i nedanstående stycke härrör från betänkandets kapitel:

4.3 Ansökan och antagning inom yrkeshögskolan

Kapitlet handlar om hur systemet för ansökan till och bedömning av grundläggande behörighet till yrkeshögskolan kan utformas mer effektivt. Dagens hantering av ansökan till yrkeshögskolan skapar flera utmaningar för studerande, anordnare samt arbetsgivare. Frågan kopplar starkt till effektivt hanterade av statsbidrag, se kapitel 3 ovan. I dagsläget kan en person ansöka och antas till ett obegränsat antal YH-utbildningar. Detta innebär att personer vid utbildningens start kan uppta platser på en utbildning de inte har för avsikt att genomföra. Följden blir ofta sena avhopp från utbildningar. Om anordnare inte lyckas fylla med andra sökanden riskerar utbildningen att inte startas pga för få studerande. Detta påverkar nyttjandegraden negativt. Detta ska ställas i jämförelse med systemet för antagning till högskole- och universitetsutbildningar, NyA. Där en person behöver rangordna sina val och även stryka sig för val ”längre ner på listan”. Detta anmälningsförfarande bidrar till ett annat flöde vad det gäller reservantagning etc. Utredningen hanterar och beskriver i huvudsak två förslag: 1) Ansluta yrkeshögskolan till högskolornas antagningssystem NyA 2) skapa ett eget system för yrkeshögskolan. Utredningen föreslår att MYH, Myndigheten för digital förvaltning och UHR får ett gemensamt uppdrag att genomföra en förstudie för inrättandet av ett gemensamt system för ansökan till yrkeshögskolan.

Utifrån ovanstående anför Region Skåne att:

Förslaget tillstyrks.

Förslag om vissa frågor om examina och progression.

De kommentarer som anförs i nedanstående stycke härrör från betänkandets kapitel:

6.3 Möjligheterna till progression i yrkeshögskolan

6.3.1 Nuvarande regler för antagning
6.3.2 Regelverket motverkar efterfrågad progress
6.4 Direktövergångar från gymnasieskolan till yrkeshögskolan.
6.5 Tillgången till yrkeshögskoleutbildningar som omfattar mellan 100 och 200 yrkeshögskolepoäng är liten
6.6 Möjligheten att bygga på sin kompetens har ökat genom kurser och kurspaket
6.7 Möjligheter till påbyggnad inom den tidigare utbildningsformen kvalificerad yrkesutbildning
6.8 Tidigare förslag kring progression inom yrkeshögskolan
6.8.1 Rapport från MYH och UHR
6.8.2 Ytterligare förslag om progression
6.10 Överväganden och förslag om progression och examenskrav
6.11 LIA i yrkeshögskolan
6.12 Överväganden och förslag om LIA
6.13 Konsekvenser av vårt förslag om progression, examenskrav och LIA

Efterfrågan på yrkeshögskoleutbildningar som bygger på annan utbildning än eftergymnasial utbildning har ökat, därför behöver flexibiliteten inom och mellan utbildningsformer- och system öka. Detta kopplar även till möjligheten att fortsätta från en YH-utbildning på SeQF-nivå 5 (YH-examen) till SeQF-nivå 6 (kvalificerad YH-examen) utan att börja om från början.

Avsnittet presenterar även analys och ställningstaganden om LIA. Utredningen föreslår att LIA bör vara obligatoriskt för samtliga utbildningar inom yrkeshögskolan, undantaget kurser och fördjupningsutbildningar.

Utifrån ovanstående anför Region Skåne att:

Förslaget tillstyrks.
Region Skåne ser positivt på de förändringar som föreslås vad det gäller progression. Detta stärker och breddar möjligheten till re-skill och up-skill för redan yrkesverksamma. Denna typ av påbyggnad spelar en stor roll i utvecklingen mot starkt kompetensförsörjning. De föreslagna justeringarna underlättar även för fler möjligheter till rörlighet och övergångar mellan yrkeshögskola och högskola/universitet.
Även förslagen angående obligatorisk LIA tillstyrks. Argumentet för att inte ha obligatorisk LIA är bl a att detta bör styras utifrån arbetslivets behov och önskemål, dock blir det en kvalitetsstämpel att LIA-inslaget regleras.

Förslag om långsiktiga förutsättningar och ett mer stadigvarande utbud av utbildningar

De kommentarer som anförs i nedanstående stycke härrör från betänkandets kapitel:

7.3 MYH beslutar om en utbildning ska ingå i yrkeshögskolan och för hur lång tid
7.4 Det finns utbildningar som har behov av mer stadigvarande förutsättningar
7.5 Det finns en efterfrågan på längre planeringshorisont
7.6 Förutsättningarna för analyser och prognoser utvecklas kontinuerligt
7.7 Överväganden
7.8 Förslag för mer långsiktiga förutsättningar

Avsnittet utreder möjligheterna och riskerna med ett stadigvarande utbud av YH-utbildningar inom vissa områden.

Avsnittet analyserar även hur MYH:s arbete med prognoser och analyser kan utvecklas.

Utifrån ovanstående anför Region Skåne att:

Beskrivningen under 7.3-7.5 tillstyrks. Dock hade Region Skåne gärna sett ett spetsigare ställningstagande i frågan. Behoven av längre varaktighet rör t ex de utbildningar som är investerings- och kostnadstunga (flera inom teknik/industri), och utbildningar som är samhällsviktiga (inom t ex vårdsektorn). Denna typ av utbildningar kräver mycket av både anordnare och arbetsliv, och borde därför systematiskt kunna få ett längre beviljande och på flera sätt en förenklad process, utan att det ska göras via specifik handpåläggning.

Region Skåne ser stora möjligheter att som RUA ännu mer bidra till regional samverkan kring upprättandet av gemensamma lär- och utbildningsmiljöer för investeringstunga utbildningar, som kan delas av flera branschområden, anordnare och utbildningsformer. Den typen av dialoger pågår redan och Region Skåne är gärna pilot i en kommande satsning kring stimulans av fler utbildningsmiljöer.

Vad det gäller 7.6-7-8, så är Region Skåne i form av RUA en part i att svara för kompetensbehov av YH på 3-5 års sikt. Region Skåne har tidigare varit referensregion och har varit delaktig i samtliga olika modeller som testats för att fånga in dessa svar. Det är ett viktigt arbete som vi ser att vi som RUA ska ha. I kombination med att regionerna nu även har ett ansvar vad det gäller planering och dimensionering av gymnasialt utbud, så vill vi framhålla vikten av att aktuella myndigheter samverkar kring dialogen med arbetslivet. Vi har på regional nivå flera gånger upplevt att företrädare för företag och branschorganisationer blivit närmade mer än en gång av både nationell/regional/lokal nivå. Här ser vi gärna ett vidare arbete för att avlasta trycket på arbetsgivarna. Förhoppningsvis kommer resultatet av ”Uppdrag att utveckla en sammanhållen datainfrastruktur för kompetensförsörjning och livslångt lärande” dnr N2021/01915 att bidra till denna förflyttning.

Förslag om Yrkehögskolan i framtiden

De kommentarer som anføres i nedanstående stycke härrör från betänkandets kapitel:

- 15.1 Stabil, effektiv och hållbar
- 15.2 Arbetsmarknadens behov ska styra
- 15.3 Tillit till yrkehögskolan
- 15.6 Ett livslångt lärande kräver rörlighet mellan utbildningssystemen
- 15.7 Fortsatt behov av expansion av yrkehögskolan
- 15.8 Utblick utanför utredningens uppdrag

Avsnittet sammanfattar resonemang och principer om yrkehögskolan som kan vara vägledande i framtiden och vid kommande reformeringar av systemet.

Utifrån ovanstående anför Region Skåne att:

Förslaget som helhet tillstyrks. Region Skåne vill förtydliga vikten av att yrkehögskolans särart som direkt baserad på arbetsgivares behov värnas.

De stora skiften Sverige står inför vad det gäller internationalisering, digitalisering, automatisering, klimatomställning etc ställer extra krav på utbildningsformen. Samtidigt som dessa skiften även skapar nya möjligheter vad det gäller att möta och samarbeta med arbetslivet kring kommande kompetensbehov.

Region Skåne vill återigen belysa att fortsatta insatser för att åter öka yrkesutbildningars attraktivitet bör prioriteras och hanteras även av nationell nivå. Detta sammankopplar även väl till utredningarna "Gemensamt ansvar - en modell för planering och dimensionering av gymnasial utbildning" (SOU 2020:33) samt "Långsiktig och behovsanpassad yrkesutbildning för vuxna" med tilläggsdirektivet (2023:110).

Region Skåne
Regionala utvecklingsnämnden

Anna Jähnke
Ordförande

Anna Pettersson
Utvecklingsdirektör